

Десета Международна олимпиада по лингвистика

Любляна (Словения), 30 юли – 3 август 2012 г.

Задачи за индивидуалното състезание

Не преписвайте условията. Решавайте всяка задача на отделен лист (или листове). На всеки лист пишете номера на решаваната задача, номера на мястото си и фамилното си име. Иначе работата Ви може да не бъде оценена по достойнство.

Обосновавайте получените отговори. Отговор, даден без всякакво обяснение, макар и да е съвсем верен, се оценява ниско.

Задача №1 (20 точки). Дадени са изречения на централния диалект на езика дирбал и преводите им на български:

1. **bayi yağa ɲɲaɲmuɲa baŋgu gurugugu biŋgunman.**
Пиячката уморява мъжа, когото винаги обвиняват.
2. **balan yabu bimabaŋaɲaɲmuɲa baŋgul yaɲaŋgu guliŋgu ɲɲaɲu.**
Силният мъж обвинява майката, която винаги следва смъртни змии.
3. **balan waymin bambun baŋgu ɲaɲaŋgu ɲamiman.**
Захарта прави здравата тъща дебела.
4. **bala yila wura baŋgul bargandu biŋgundu guniɲu.**
Умореното валаби търси малкото перо.
5. **balan malayigara baŋgu garandu biŋgunman.**
Димът уморява скорпиона.
6. **bala gurugu baŋgul ɲumaŋgu munduŋgu dimbaɲu.**
Обиденият баща носи пиячката.
7. **bayi midin baŋgun bimaŋgu malayigaraguninaɲmuɲagu baŋɲan.**
Смъртната змия, която винаги търси скорпиони, следва посума.
8. **bayi gubimbulu biŋgun baŋgu gurugugu ɲaɲunman.**
Пиячката приспива уморения лекар.
9. **bala garan baŋgul biɲɲiriɲu baŋɲan.**
Гущерът следва дима.
10. **balan duɲan baŋgul yiriɲɲilagu guniɲu.**
Водното конче търси жилещото дърво.
11. **bala ɲaga baŋgun yabuŋgu ɲaɲilmuɲagu dimbaɲu.**
Майката, която винаги пренебрегват, носи захарта.
12. **bala diban ɲaɲiɲ baŋgul gubimbulugu ɲamiŋgu bilmban.**
Дебелият лекар бута големия камък.
13. **bala garan baŋgun waymindu dibanbilmbalɲaɲmuɲagu buɲan.**
Тъщата, която винаги бута камъни, гледа дима.
14. **balan baŋgay waɲu baŋgun bundiɲu ɲaɲiɲu guniɲu.**
Големият скакалец търси огънатото копие.
15. **bayi biɲɲiriɲ biŋgun baŋgul ɲaɲaŋgu mugurugu buɲan.**
Тихото момче гледа уморения гушер.
16. **bayi ɲuma guli baŋgul yaɲaŋgu baŋaɲmuɲagu munduman.**
Мъжът, когото винаги следват, обижда силния баща.

(a) Един езиковед помислил, че в едно от изреченията на дирбал, дадени по-горе, има грешка. Всъщност няма никаква грешка. Обяснението на това, което му се сторило странно, е, че в един от митовете на народа дирбал един животински вид се смята за „стари жени“. За кое животно става дума? Какво е сметнал за грешка езиковедът?

(b) Преведете на български:

17. **balan palŋga baŋgul ŋumaŋgu guniymuŋagu bambunman.**

18. **bala diban bilmbalmuŋa baŋgun biŋjiŋiŋŋu guniŋu.**

19. **bayi bargan baŋgul yaŋaŋgu gubimbuluŋuŋanaumuŋagu baŋŋan.**

(c) Ето още три думи на дирбал:

bayimbam — ларва, гъсеница;

mugunaŋa — леля (по-голяма сестра на майката);

muŋga — мощен шум.

Преведете на дирбал:

20. Малкото валаби гледа водното конче.

21. Лелята, която винаги следват, огъва перото.

22. Спящият посум пренебрегва мощния шум.

23. Гъсеницата търси мъжа, който винаги носи камъни.

⚠ Езикът дирбал е от пама-нюнгското семейство; той е отмиращ език на коренните жители на североизточната част на австралийски щат Куинсланд.

ŋ = *n* в думата *гонг*.

ŋ ≈ *нь* в името *Еньо*; **ŋ** е преградна съгласна (като **d**), учленявана на същото място в устата като **ŋ**.

Смъртната змия е австралийска отровна змия. Валабито е малко животно, родствено на кенгуратата. Посумът е австралийско дървесно торбесто животно. Жилещите дървета са род храсти и дървета с жилещи власинки, някои от които са опасни за човека.

—*Артур Семенов*

Задача №2 (20 точки).

	умбу-унгу		умбу-унгу
10	<i>rureponga talu</i>	35	<i>tokapu rureponga yepoko</i>
15	<i>malapunga yepoko</i>	40	<i>tokapu malapu</i>
20	<i>supu</i>	48	<i>tokapu talu</i>
21	<i>tokapunga telu</i>	50	<i>tokapu alapunga talu</i>
27	<i>alapunga yepoko</i>	69	<i>tokapu talu tokapunga telu</i>
30	<i>polangipunga talu</i>	79	<i>tokapu talu polangipunga yepoko</i>
		97	<i>tokapu yepoko alapunga telu</i>

telu < yepoko

- (a) Напишете с цифри: *tokapu polangipu*,
tokapu talu rureponga telu,
tokapu yepoko malapunga talu,
tokapu yepoko polangipunga telu.

- (b) Напишете на умбу-унгу: 13; 66; 72; 76; 95.

⚠ Езикът умбу-унгу е от трансновогвинейското семейство. Говори се от около 34 200 души в Папуа Нова Гвинея. —Ксения Гилярова

Задача №3 (20 точки). Дадени са изречения на баскски език и преводите им на български в случаен ред. Едно от българските изречения отговаря на две баскски:

ahaztu ditut, ahaztu zaizkit, ahaztu zaizu, hurbildu natzaizue, hurbildu zait, lagundu ditugu, lagundu dituzu, lagundu dute, lagundu nauzue, mintzatu natzaizu, mintzatu gatzaizkizue, mintzatu zaizkigu, ukitu ditugu, ukitu naute

ти го забрави, те говориха с нас, аз ви доближих, аз говорих с тебе, ние им помогнахме, вие ми помогнахте, той ме доближи, ние ги докоснахме, те ме докоснаха, ти им помогна, те му помогнаха, ние говорихме с вас, аз ги забравих

- (a) Определете верните съответствия.
(b) Преведете на баскски: ти ме докосна, те ме доближиха.
(c) Преведете на български: *lagundu dut, hurbildu gatzaizkizu*.
(d) Едно от българските изречения може да се преведе на баскски по още един начин. Намерете това изречение и дайте другия му възможен превод.

—Наталия Заика

Задача №4 (20 точки). Един езиковед решил да напише граматика на езика теоп. Най-напред поискал от информантите си да превеждат отделни изречения на родния си език. Ето какво получил:

1. Ти ме удари.	<i>Ean paa tasu anaa.</i>
2. Той изяде рибата.	<i>Eove paa ani bona iana.</i>
3. Ние ударихме детето.	<i>Enam paa tasu a beiko.</i>
4. Мъжът видя чантата.	<i>A otei paa tara bona kae.</i>
5. Момчето го уби.	<i>A visoasi paa asun bona.</i>
6. Аз видях яденето.	<i>Enaa paa tara a taba'ani.</i>
7. Вие го чухте.	<i>Eam paa baitono e.</i>
8. Аз дадох на мъжа кокосовия орех.	<i>Enaa paa hee a otei bona overe.</i>
9. Жената ви даде яденето.	<i>A moon paa hee ameam bona taba'ani.</i>
10. Аз те ударих с камъка.	<i>Enaa paa tasu vuan a vasu.</i>
11. Те убиха жената с брадвата.	<i>Eori paa asun bona moon bona toraara.</i>
12. Ние нарекохме момчето магъосник.	<i>Enam paa dao a visoasi bona oraora.</i>

(a) Преведете на български:

13. *Eam paa ani a overe.*
14. *Ean paa tasu a oraora bona kae.*
15. *Eove paa tara ameam.*

(b) Преведете на теоп:

16. Ние ти дадохме яденето.
17. Той ме нарече дете.
18. Аз го убих с това (*букв.* с него).
19. Магъосникът даде на момчето рибата.

След това езиковедът записал естествена реч на езика теоп и си допълнил граматиката. Ето някои откъси от диалози на теоп и преводите им на български. В скоби е даден контекстът, в който са прозвучали тези изказвания.

20. (Какво стана тогава с жената?)	<i>A moon paa tara bona oraora.</i>	Жената видя магъосника.
21. (Защо не е останало ядене?)	<i>A taba'ani paa ani nam.</i>	Ние изядохме яденето.
22. (Защо плака толкова момчето?)	<i>A visoasi paa tasu a otei bona overe.</i>	Мъжът удари момчето с кокосовия орех.
23. (Къде е чантата?)	<i>A kae paa hee paa a beiko.</i>	Аз дадох на детето чантата.

(c) Преведете на теоп изреченията извън скобите:

24. (Защо се обиди магъосникът?) Те нарекоха магъосника жена.
25. (Защо е мокра брадвата?) Момчето уби рибата с брадвата.

⚠ Езикът теоп е от австронезийското семейство. Говори се от около 5 000 души в Папуа Нова Гвинея.

—Мария Коношенко

Задача №5 (20 точки). Дадени са думи и словосъчетания на ротумски език и преводите им на български:

<i>'el'ele</i>	плитък	<i>mamasa</i>	твърд, здрав
<i>'ele</i>	близо съм	<i>maṭiti</i>	студ, студенина
<i>'olo</i>	режа	<i>maṭit mamasa</i>	лед
<i>a'öf fau</i>	край на годината	<i>moafmofa</i>	набоклучен
<i>fäeag 'u'u</i>	общувам с жестове	<i>niu</i>	копра
<i>fau</i>	година	<i>nu'suar tiro</i>	прозорец
<i>haḟhaḟu</i>	скалист	<i>nu'sura</i>	врата
<i>huag 'el'ele</i>	нетърпелив	<i>pala</i>	пробивам
<i>huag to'a</i>	смел	<i>piri</i>	къдра се
<i>hül haḟu</i>	духам (за ураган)	<i>poagpoga = palpala</i>	надупчен
<i>hün kia</i>	основа на шията	<i>pogi</i>	нощ
<i>huli</i>	обръщам	<i>puhraḳi</i>	кипя, бълбукам
<i>huni</i>	долна част	<i>pulu</i>	лепило
<i>is 'ā</i>	изострен	<i>kaḷu</i>	гривна; обикалям
<i>is susu</i>	зърно (на гърда)	<i>riamrima</i>	блестящ
<i>lala</i>	дълбок	<i>rū huga</i>	болка в корема
<i>maf tiro</i>	очила	<i>to'a</i>	герой

(a) Дадени са ротумските имена на седем части на тялото и преводите им на български в случаен ред. Определете верните съответствия:

'u'u, isu, kia, leva, mafa, susu, huga
гърди, око, ръка, коса, сърце, врат (шия), нос

(b) Преведете на български:

tiro, poga (съществително), *huag lala, haḟ puhraḳi, maf pogi = maf pala.*

(c) Преведете на ротумски:

кръгъл; режа копра; къдрава коса; лепкав; светвам; боклук.

(d) Даденият по-горе материал не е достатъчен, за да се преведат с увереност на ротумски 'дума' и 'изчерпвам'. Какви биха били теоретично възможните преводи на тези думи на ротумски?

⚠ Ротумският език е от австронезийското семейство. Говори се от около 9000 души във Фиджи.

' е съгласен звук (т. нар. гърлен взрив); *a* е отворено *o*; *ā* е отворено *e*; *ö* = френското *eu* или немското *ö*; *ū* = френското *u* или немското *ü*. Знакът „⁻“ бележи дълга гласна.

Копра е изсушената ядка на кокосовия орех.

—Борис Иомдин, Александър Пиперски

Редактори: Александър Бердичевски, Светлана Бурлак, Дмитрий Герасимов, Ксения Гилярова, Иван Держански (отг. ред.), Хю Добс, Борис Иомдин, Бруно Л'Асторина, Ли Джегю, Алексей Пегушев, Александър Пиперски, Мария Рубинщейн, Розина Савизаар, Артур Семенюк, Павел Софрониев, Людмила Фьодорова, Габриела Хладник.

Български текст: Иван Держански.

Наслука!